

Beleidsplan 2025 - 2028
VOEDSELBUURTBOS 'GeuzeGroen'

Stichting Voedselbuurtbos
April 2025

Inhoud

Samenvatting

Stichting Voedselbuurtbos

Doelstelling

Strategie

Missie

Visie

Fasering

Impact

Organisatie

Partners

Opbouw 2021-2028

Doelgroep

Inrichting percelen

Regionaal archiefbos

Onderzoek & educatie

Lokale Kennis

Eerste producten

Culturele en recreatieve activiteiten

Gedragscode

SWOT Analyse

Financieel Beleid

Bijlage A onderzoeksmethodes

Bijlage B voorbeeld operationaliserende SMART-doelen

Samenvatting

Met voedselbuurtbos 'GeuzeGroen' heeft stichting Voedselbuurtbos vanaf 2021 een eetbaar landschap in de Nieuwe Driemanspolder (N3MP) gecreëerd. Een biodivers buurtbos, op gemeentelijke grond, eigendom van de gemeente Zoetermeer, dat uiteenlopende groepen gebruikers samenbrengt, en hen toegang tot kennis en duurzaam, gezond voedsel moet geven.

Het voedselbuurtbos draagt bij aan de ontwikkeling van betaalbare, gezonde voeding, biodiversiteit, vriendschappen en kennis. Naast de klassieke functies van een voedselbos, wordt het voedselbuurtbos een plek waar activiteiten georganiseerd worden, waar omwonenden met elkaar in contact komen en blijven. Tijdens dit proces experimenteren en documenteren we. Daarom spreken we in het geval van het voedselbos in de N3MP van een 'kennisgenererend voedselbuurtbos': een voedselbos dat bijdraagt aan het verzamelen van kennis en het vergroten van de sociale samenhang. Het gehele terrein is openbaar gebied, en blijft publiekelijk toegankelijk.

Wat is een voedselbos?

Een voedselbos is een door de mens ontworpen boslandsysteem, gericht op het produceren van overblijvende eetbare soorten in verschillende vegetatielagen. Door vooral gebruik te maken van meerjarige soorten, worden bodem en biodiversiteit beschermd en worden de benodigde arbeid en investeringen geminimaliseerd.

Bij het ontwerp wordt gekeken naar natuurlijke polyculturen met strategische ecologische relaties. Dit voorkomt ziektes en plagen, en leidt tot een veerkrachtiger ecosysteem dat beter bestand is tegen perioden van extreme neerslag en droogte, koude en hitte. Op deze manier wordt gestreefd naar een klimaatresistent, nagenoeg zelfonderhoudend ecosysteem, waarin met minimale arbeid en input een maximale spreiding aan eetbare gewassen wordt gegenereerd.

Nieuwe Driemanspolder

Samen met verschillende partners, hebben de gemeenten Den Haag, Leidschendam-Voorburg en Zoetermeer, de provincie en het hoogheemraadschap in de Nieuwe Driemanspolder (N3MP), een gebied van circa 300 ha. gerealiseerd voor (piek)waterberging, natuur en recreatie tussen Den Haag en Zoetermeer. Het voedselbuurtbos is een welkome aanvulling op het groen-recreatieve programma. Door de bewoners nauw te betrekken bij het voedselbos, kan het bovendien bijdragen aan de sociale binding van omringende wijken als Buytenwegh, Meerzicht en Leidschenveen.

Inrichtingsplan 2013 is genomen als uitgangspunt voor bestemmingsplan "Nieuwe Driemanspolder".

Uitsnede verbeelding bestemmingsplan

De kosten van de ontwikkeling van het beoogde perceel kunnen naar verwachting gedekt worden uit onze eigen bijdrage, subsidies vanuit de overheid, externe fondsen, vrijwilligers en sponsors. Daarom gaan we uit van een gemixt model aan inkomsten, uit oogst, activiteiten en - m.n. in de opbouwfase - sponsors/subsidie. We zijn gestart met een perceel van ruim 2.5 hectare, dat in de toekomst mogelijk uitgebreid kan worden. Naarmate de aanplant robuuster wordt en de oogst betrouwbaarder wordt, kunnen meer inkomsten worden gegenereerd uit kleinschalige verkoop van koffie/thee en lokale snacks, rondleidingen, culturele activiteiten, workshops, plantgoed etc.

Stichting Voedselbuurtbos

Voedselbuurtbos 'GeuzeGroen' (vml. werktitel: 'Treemanspolder') is in 2017 begonnen als initiatief van Mobile Orchards ('Mobiele Boomgaarden', een project onder Klaartje Jaspers, KVK 69285721) en stichting Kambisa!BeHeard ('SpreekOp!WordtGehoord.', KVK 27281471). Sindsdien werken de initiatiefnemers samen met organisaties als het NME overleg, Groen Erfgoed, de Natuurtuin, school- en wijktuinen als de Zoete Aarde en gelijksoortige initiatieven in Nederland en Zambia. Per 15 juli 2020 is het beheer van het voedselbuurtbos overgenomen door Stichting Voedselbuurtbos (KVK 78600898).

Doelstelling

De stichting zonder winstoogmerk heeft tot doel (Akte van Oprichting stichting Voedselbuurtbos, 2020):

- het faciliteren van toegankelijke, sociaal en ecologisch verantwoorde voedselproductie van meerjarige eetbare gewassen
- het verhogen van de biodiversiteit
- het behoud, vermeerderen en verspreiden van kennis over eetbare bosproducten en hun productiesystemen
- het bevorderen van de culturele uitwisseling en sociale cohesie in de nabijgelegen buurten

Strategie

De stichting tracht haar doel te bereiken door:

- het aanleggen, beheren en in stand houden van een zeer biodivers voedselbos waarin microklimaten en de genetische diversiteit worden geoptimaliseerd zonder het gebruik van kunstmest, insecticiden, pesticiden, en dergelijke waarbij een terughoudend snoei- en maaibeheer wordt gevoerd;
- het verzamelen en verstrekken van kennis en kunde en het initiëren en faciliteren van onderzoek op vorenstaand gebied
- het organiseren van activiteiten voor verschillende groepen bezoekers en gebruikers;
- het toegankelijk maken van het voedselbuurtbos voor zowel valide als mindervalide gebruikers;
- het bieden van een toegankelijk platform waar bezoekers en gebruikers aangesproken worden op hun kennis en kunde, en op een gelijkwaardige wijze hun input kunnen leveren;
- het aanmoedigen van een innovatieve, gastvrije cultuur waarin ruimte is voor experiment, respectvolle correctie, sociale samenwerking en open debat

Missie

De stichting constateert dat de omgeving van Zoetermeer en Den Haag te maken heeft met gebrek aan toegankelijk gezond voedsel, en een gebrek aan kennis en uitwisseling tussen verschillende bevolkingsgroepen. Met voedselbuurtbos 'GeuzeGroen' wil het bijdragen aan het ontsluiten van gezond lokaal voedsel, vriendschap en het vergaren van voedselbosbouwgerelateerde kennis in de regio. Buurtbewoners kunnen straks dicht bij huis de natuur in, elkaar ontmoeten, kennis delen en voedsel komen plukken. Ook wordt het een plek voor educatie en onderzoek op het gebied van biodiversiteit en ecologische, circulaire voedselproductie in stedelijk gebied.

Visie

De resulterende kennis moet gedeeld worden met collega's, instituten en boeren, zodat het voedselbuurtbos een katalyserende functie heeft voor het ontwikkelen van landbouwinclusieve natuur en natuurinclusieve landbouw op klei- en veengronden in de regio. Daarnaast nemen we deel aan de jaarlijkse Voedselbos Monitoring van vereniging Voedsel uit het Bos..

Bij het ontwikkelen van de programmering voor het voedselbuurtbos richten we ons op vijf overlappende functies: het versterken van de biodiversiteit, veiligheid, zelfredzaamheid, sociale participatie en de gezondheid in en rond het bos. Hierbij ontstaan verschillende projecten, waaronder nieuwe diensten en producten ontwikkeld kunnen worden.

Programmering

De programmering zal de eerste jaren vooral gericht zijn op het verbinden van groepen als studenten/scholieren, ouderen (m.n. kennis/kunde verstrekken), ambachtsliefhebbers (kunstenaars, makers, jammers, fermenteerders etc) en low tech kenners (zonne-ovenbouwers etc.).

Welzijnsorganisaties hebben reeds aangegeven dat het voedselbuurtbos ook een rol zou kunnen spelen in het begeleiden van PGB-klanten.

Fasering

- Aanplant in fases vanaf 1e kwartaal 2021

Nadat de aannemer het gebied aan de gemeente Zoetermeer heeft overgedragen, is grondwerk verricht worden en zijn de bomen in fases ingeplant. Hierbij is gebleken dat we te maken hebben met zeer verdichte, zware grond, met een zeer hoog zwavelgehalte. Door aanpassingen in de waterhuishouding en de aanplant (en het mulchen) van diepwortelende gewassen hopen we de bodem te verbeteren. Thans bestaat de aanplant voor een groot deel uit historische peren, appels en pruimen, aangevuld met soorten als kersen, amandelen en bessen. Naarmate de bodem geschikter wordt voor boomteelt, kunnen ook meer veeleisender gewassen aangeplant worden.

- Gefaseerd bouwen

Voor de opslag van oogst en gereedschap en het bieden van een droge ruimte voor vrijwilligers en schoolklassen, willen we een offgrid werk- en opslagruimte realiseren. Hiervoor is inmiddels een vergunning verleend. Idealiter realiseren we de bouwwerken vanaf het derde kwartaal van 2025, gebruikmakend van gerecycled materiaal uit de omgeving en de inzet van onderlegde vrijwilligers.

- subsidie-afhankelijke opbouwfase 2021-2028

De kosten voor de bouw en aanplant zullen in de eerste jaren hoog zijn terwijl er dan nog weinig opbrengsten van struiken en bomen zullen zijn. De kruidlaag rondom de te realiseren groenwerkplaats zal in deze periode meer aandacht krijgen. Denk hierbij aan onder meerjarige groenten, bloemen en kruiden. Bezoekers kunnen zo snel resultaat zien en proeven, waardoor de betrokkenheid bij het voedselbos toeneemt. Zodra de groenwerkplaats gerealiseerd is, verwachten we meer inkomsten uit kleinschalige horeca, cursussen en workshops te kunnen genereren.

- onafhankelijke exploitatiefase, 2028 e.v.

Na 2028 zal de groenwerkplaats en de vaste beplanting naar verwachting voldoende opbrengen om de basiskosten van exploitatie te kunnen dragen. Middelen van fondsen en sponsors zullen dan vooral aangewend worden voor aanvullende faciliteiten en activiteiten, zoals onderzoek en educatie.

Impact

De maatschappelijke meerwaarde van het voedselbos is o.a. bewustwording kweken dat lokaal, gezond en voordelig voedsel verbouwd kan worden zonder de natuur te belasten. Gedurende dat proces proberen we uiteenlopende groepen te verbinden. We verwachten daarom ondermeer een toename te zien van contacten tussen jongeren en ouderen, tussen praktisch en theoretisch opgeleiden, tussen mensen met ervaring uit verschillende klimaatzones en tussen mensen met verschillende interesses (ambachten, natuur, wetenschap, voedsel, koken, buitenactiviteiten, etc.).

nulmetingen

Om te meten wat de effecten van het voedselbuurtbos zijn op zaken als gezondheid, natuurkennis en zelfredzaamheid, hebben we een voorlopige lijst opgesteld met relevante meeteenheden op uiteenlopende zaken als kennis, sociale samenhang, gezondheid en biodiversiteit. Samen met studenten, burgerwetenschappers, het Nationaal Monitoringsprogramma Voedselbossen en bestaande buurtorganisaties hebben we in de periode voor de aanleg van het fysieke voedselbuurtbos de nodige nulmetingen gedaan d.m.v. buurtonderzoek, veldmetingen van de grondsoort en dichtheid. Voor de biodiversiteitsmetingen maken we gebruik van veldtellingen en meldingen op waarneming.nl. In 2025 is daarnaast op drie verschillende plekken een uitgebreide grondanalyse gemaakt om de mineralenhuishouding van de grond in kaart te brengen.

Deze datasets zullen de basis vormen van de metingen die we de komende jaren zullen voortzetten. Door deze resultaten te delen en te vergelijken met data van andere voedselbossen en kennisinstituten als de universiteit Leiden (Centrum voor Milieuwetenschappen, Naturalis), de universiteit Wageningen, het Wellant College en de HAS Hogeschool, krijgen we beter zicht op de complexe relaties in en om het voedsel(buurt)bossen. Deze kennis kunnen we vervolgens inzetten om gepaste oplossingen te bieden voor externe partners, zoals boeren die natuurinclusieve landbouwmethoden willen ontwikkelen.

Organisatie

Bestuur

Het bestuur bestaat momenteel uit:

voorzitter/penningmeester	Bas Mulder
secretaris	Anette de Neef
bestuurslid	Peter Wouters
bestuurslid	Astrid van Beek
bestuurslid	Bart Lamers

Het bestuur zal de naleving van de doelstellingen van de stichting bewaken. De bestuurders ontvangen geen bezoldiging. Eventuele onkosten worden wel vergoed. Ze worden voor een periode van 3 jaar benoemd. Tijdens elke bestuursvergadering worden notulen opgemaakt.

Medewerkers

De initiatiefnemers Astrid van Beek en [Klaartje Jaspers](#) zullen part-time aanblijven als uitvoerende katrekkers. Astrid is permacultuur ontwerper met een achtergrond als productmanager in het toerisme en werkt nu in zorg en welzijn. Ze heeft de vrijwilligerscoördinatie op zich genomen en gaat over de dagelijkse zaken. Klaartje studeerde interdisciplinaire sociaal wetenschappen, met aandacht voor milieubeheer. Ze werkt als journalist en beheert diverse agroforestry projecten in Nederland en Zambia. Zij werkt m.n. aan onderzoek en programma-ontwikkeling.

Klaartje en Astrid zijn beiden betrokken bij belangrijke overleggen en beslissingen, of houden elkaar hiervan op de hoogte, zodat ze elkaar waar nodig kunnen vervangen. Daarnaast zijn beiden betrokken bij de fysieke werkzaamheden in het bos.

De taken en werkzaamheden worden momenteel ondersteund door ca. 30 vrijwilligers, verdeeld over een aantal teams, die regelmatig samenkomen voor onderling overleg. Alle teams werken binnen dezelfde kaders, met dezelfde standaard software en dezelfde gedragscodes. Door een breed netwerk, waarin verschillende teams deels soms vergelijkbare taken uitvoeren, verwachten we flexibel genoeg te zijn om onvoorziene wijzigingen in het vrijwilligersbestand op te kunnen vangen.

Studenten

Om de kosten te beheersen, intergenerationele contacten aan te moedigen en de te verzamelen kennis zoveel mogelijk via bestaande onderwijsinstellingen te kunnen verspreiden, wordt ook gebruik gemaakt van scholieren en studenten, die hiermee studiepunten kunnen verzamelen.

Partners

We maken deel uit van overlegorganen als DuurSamen Zoetermeer, Groen Erfgoed Zoetermeer en vereniging Voedsel uit het Bos. Daarnaast hebben we in 2018 en 2019 in Zoetermeer en Leidschenveen twee goed bezochte voedselbuurtbosavonden georganiseerd waar in totaal circa 80 betrokkenen mee dachten over de plannen. Deze input en de uitkomsten van literatuur- en buurtonderzoek zijn meegenomen in het ontwerp- en beplantingsplan voor het gebied.

We hebben hiervoor onder meer contact gelegd met het Hoogheemraadschap, basisscholen, natuur-, welzijns- en bewonersorganisaties, de gemeente Den Haag, de KNHM Foundation, Arcadis, de provincie Zuid Holland, diverse wijktuinen, stadsboerderijen, stichting Piëzo en Vóór Welzijn, Fonds 1818 en Leader.

Daarnaast werken we intensief samen met de educatieve sector. Studenten van de Haagse Hogeschool werkten mee aan het buurtonderzoek. Het Centrum voor Genetische Bronnen stuurde ons al entmateriaal van te conserveren oude appelrassen, die we kunnen gebruiken voor een historisch appelpad. Leerlingen van het Wellant College helpen met het vermeerderen van het benodigde plantgoed, dat we o.a. uitzetten in Zoetermeerse wijktuinen. Leerlingen van het Stedelijke College en het Atrium kunnen daarnaast ook helpen met het conserveren van de oogst en het ontwikkelen van aangepaste oogstmachines. Door het brede scala aan partners lopen we niet veel risico als een partner wegvalt.

Opbouw 2021-2028

De jaren 2021-2024 vormden de eerste opbouw van het voedselbuurtbos. Na aanplant heeft het bos een aantal jaar nodig om zich te ontwikkelen. In overleg met de gemeente is vastgesteld welke beheertaken onder verantwoording van de gemeente vallen, en welke onder de stichting. Deze zijn vastgelegd in een huurovereenkomst met de gemeente Zoetermeer van minimaal 10 jaar (met automatische verlenging).

We richten ons deze eerste jaren vooral aan het op het verbeteren van de bodem en het beschermen en monitoren van kwetsbare aanplant. Ook kunnen mensen een reeds geplante boom of struik adopteren of zelf een plant inplanten. Naarmate de beplanting robuuster wordt, diverse diersoorten zich vestigen en de grond beter doorworteld raakt, neemt de oogst toe en kunnen we thee, kruiden en bessen verkopen. Ook wordt het dan aantrekkelijker voor uiteenlopende activiteiten als workshops, gastlessen, excursies en wandelingen.

Doelgroep

Het voedselbuurtbos ligt op 5 min. loopafstand van Leidschenveen, en circa 10. min fietsafstand van Meerzicht en Buytenwegh. Door het verzorgen van een zeer gevarieerd aanbod aan sociaal culturele activiteiten wil de stichting meerdere doelgroepen aanspreken: niet alleen de bestaande natuurvrienden, maar ook nieuwe groepen jongeren, urban 'hipsters', jonge gezinnen, kookliefhebbers, bushcrafters etc. Bedrijven en omwonenden kunnen aandeelhouder of 'vriend van' het voedselbuurtbos worden.

Studenten van de Haagse Hogeschool hebben in 2019 een behoefteonderzoek in de omringende wijken gedaan. Hieruit blijkt dat de meeste bezoekers op woensdagmiddag en in het weekend (vrij-zat-zon) denken te komen. Vanaf 2026 hopen we hen op te kunnen vangen in de groenwerkplaats. Tijdens deze dagen willen we voldoende vrijwilligers hebben om bezoekers een kop thee of koffie te kunnen bieden, en hen voedselbosproducten te kunnen laten proeven. Op woensdagen en vrijdagen kunnen schoolklassen buitenles krijgen en groepen worden rondgeleid.

Door bewoners van omringende wijken en schoolkinderen te betrekken bij het ontwerp en de aanleg van het voedselbuurtbos en hen vervolgens te betrekken bij meewerkdagen, workshops, oogstverwerking en oogstfeesten, wil de stichting ervoor zorgen dat het voedselbos niet alleen voor de burens beschikbaar wordt, maar ook daadwerkelijk door hen gedragen wordt.

Inrichting percelen

Het in gebruik te nemen perceel bestaat uit verschillende bosschages, gescheiden door grasland en omringd door zoet water. Het voedselbuurtbos is gerealiseerd binnen deze bosschages. De bomen, struiken en lagere planten zijn overwegend in zuidgerichte halve cirkels geplaatst, zodat genoeg licht in het bos blijft vallen. Tussen de boompartijen komen wadi's/infiltratiegreppels te liggen die verbonden zijn met de lagere delen in de bosvakken, zodat het water zo lang mogelijk in het bosperceel blijft. Zo kan de onderliggende aquifer optimaal benut worden, maar kunnen op de hogere delen ook soorten staan die minder vochtminnend zijn.

Bij de keuze van de beplanting is gelet op de status van de soort, de relaties met andere organismen in het voedselbos, de bruikbaarheid voor menselijke consumptie en het spreiden van oogst en bloesem over een zo lang mogelijke periode. Mogelijk invasieve soorten worden geweerd.

Al het vrijkomende organisch materiaal wordt gebruikt om de bodemstructuur te verbeteren en schimmeldominant te maken. Zandpaden met bloemrijke randen van wilde planten worden gecombineerd met inheemse soorten van gebiedseigen bloemenzaad (belangrijk voor wilde bijen). Takkenrillen, steenstapels en prikkelhaggen bieden schuilplaatsen voor uiteenlopende kleine zoogdieren, insecten, spinnen, vogels, reptielen en amfibieën. Tot de bomen groot genoeg zijn, worden vleermuis- en (roof)vogelkasten op palen geplaatst.

De bosvakken worden afgescheiden van de omringende grasstroken met houtwallen, greppels en takkenrillen, afgewisseld met (deels gevlochten) gemengde heggen die de wind afremmen en tevens schuilplekken vormen voor uiteenlopende dieren. De genetische biodiversiteit van houtachtige gewassen wordt beschermd door deze aan te planten met oude lokale bestanden, zoals de 150-jaar

oude meidoorns in Leidschendam, die op hun beurt gemixt kunnen worden met soorten als de Spaanse Aak, kruisbes, dwergkwee en hondsroos.

Bosperceel I , het ‘beestenbos’, is een **stiltegebied**, waar we bezoek zoveel mogelijk ontmoedigen. Hier komen onder meer diverse noten, kers, mispel, oude appelrassen, daglelie en witte klaver. Daarnaast planten we hier veel soorten die zelf kwetsbaar zijn, of nodig zijn om verschillende bedreigde dieren en planten te ondersteunen.

Bosperceel II dient als **buurtbos**, gericht op menselijke aanwezigheid, en heeft naast plukfruit ook planten die wat meer aandacht vragen. Naast onverharde paden zal hier ook een mindervaliden-pad komen. Ook hier worden infiltratiegreppels, wadi's en waterpoelen gerealiseerd, zodat het water zo lang mogelijk in het gebied blijft en er uiteenlopende biotopen ontstaan. Perceel II huisvest straks ook de wortelkelder en een groenwerkplaats met kas voor de opslag van gereedschap, verwerking en verkoop van voedselbos-gerelateerde producten, educatie, onderzoek en het ontvangen van vrijwilligers.

Regionaal archiefbos

Voedselbuurtbos GeuzeGroen wil gaan dienen als een regionaal archiefbos voor autochtoon materiaal uit de omgeving. Hierover schreven we eerder een [artikel](#) in de nieuwsbrief van Groene Cirkels Bijenlandschap. Door relevant plantmateriaal te verzamelen, te onderzoeken en te vermeerderen, hoopt het voedselbuurtbos straks de hele regio te kunnen voorzien van lokaal, gecertificeerd plantgoed.

Onderzoek & educatie

In de periode voor de aanleg van het fysieke voedselbuurtbos worden d.m.v. buurtonderzoek en veldonderzoek de nodige nulmetingen opgesteld. Hiervoor wordt ondermeer samengewerkt met studenten van de Haagse Hogeschool, de Universiteit Wageningen en de onderzoeksgroep van de GreenDeal Voedselbossen. In het Nationale Monitoring Programma Voedselbossen worden jaarlijks o.a. op vastgestelde meetpunten met dezelfde methode data verzameld over de bodem, de ecologische biodiversiteit van de vegetatie en hoeveelheid koolstofopslag.

Partnerschappen met kennisinstellingen en methodes rond burgerwetenschap moeten de onderzoekskosten tot een minimum beperken. Een open dataset wordt opgezet om (longitudinale) data uit te kunnen wisselen met gerelateerde initiatieven. Daarnaast houden we een monitoringsbestand bij van alle individuele bomen. Hiermee hopen we op termijn meer uitspraken te kunnen doen over de rassen die het op onze gronden goed doen voor verschillende doeleinden, waar ze eventueel kwetsbaar voor zijn en hoe we daarmee om kunnen gaan.

Lokale kennis

Voor het voedselbuurtbos levert het gebruik van gevestigde lokale soorten niet alleen een kans om haar eigen plantenbestand diverser te maken, maar ook om de onderlinge banden van de mensen in de buurt te versterken. Samen met studenten, schrijvers en burgerwetenschappers gaat GeuzeGroen

op zoek naar de kennis in de hoofden van boeren en ouderen met een groene achtergrond. Door hun verhalen te delen met nieuwe gebruikers, voorzien we hun levensverhaal van nieuwe impact.

Eerste producten

Op termijn zal de productie van het voedselbuurtbos 'GeuzeGroen' bestaan uit voedsel, kennis en diverse sociale, educatieve en culturele activiteiten. In de periode 2021-2028 zijn nog weinig inkomsten uit oogst van bomen en struiken te verwachten. We zullen in deze periode wel ervaring willen opdoen met de verkoop van voedselbosproducten op basis van kennis en oogst uit de lagere plantlagen: kruiden, bloemen en vaste planten.

Hierbij valt te denken aan:

- oogst(abonnementen)
- activiteiten & workshops
- kantine verkoop (indien toegestaan, in afwachting vergunning)
- curiosa: boeken, verwerkte bosproducten, ambachtsproducten etc.
- adoptie- & gedenkbomen

Door gebruik te maken van flexibele prijsstellingen en mensen de mogelijkheid te geven om een deel van hun aankoop te betalen met tijd (takkenstelsel/time banking) en/of sociale cheques (ZoetermeerPas, Ooievaarspas), proberen we ons aanbod voor iedereen betaalbaar te houden, zonder valse concurrentie te bieden t.o.v. andere korte-ketens leveranciers van voedselbosproducten. Om het aanbod ook aantrekkelijk te houden voor mensen met weinig tijd, bieden we ook kant-en-klaar pakketten aan.

Culturele en recreatieve activiteiten

Leidschenveen vergrijst, het heeft relatief veel pubers, maar moet scholen gaan sluiten omdat er minder kleine kinderen zijn. Navraag bij bewoners en de welzijnsorganisatie in Leidschenveen, toont dat de wijk weinig aanbod aan culturele en recreatieve activiteiten kent, terwijl m.n. jongeren en ouderen daar wel behoefte aan hebben. Met voorzieningen als het natuurlijk amfitheater willen we aan deze vraag tegemoet komen.

Gedragscode

Om te garanderen dat het voedselbuurtbos voor een brede groep gebruikers aantrekkelijk blijft, integriteitseisen nageleefd worden en de natuur afdoende beschermd wordt, ontwikkelt het bestuur een gedragscode. Zodra de initiatiefnemers en het bestuur een werkbaar concept hebben, zal dit op de website gepubliceerd worden, en zullen vrijwilligers gevraagd worden hierop te reageren. Aan de hand van hun input zal een eerste versie vastgesteld worden. Deze versie zal op de locatie gedeeld worden, zodat alle aanwezigen weten wat er wel en niet van hen verwacht wordt. Daarbij zal aangegeven worden waar mensen terecht kunnen voor klachten en suggesties.

SWOT-analyse

Inmiddels zijn een aantal krachten (S) en kansen (O) geformuleerd, waar we met het voedselbuurtbos gebruik van willen maken. Behalve mogelijkheden, zien we ook een aantal mogelijke zwaktes (W) en risico's (T). Hieronder beschrijven we hoe we daarmee om willen gaan.

		ERNST		
		Klein	Middel	Groot
KANS	Klein			onvold. inkomsten
	Middel	droogte, hitte vandalisme	marktverstoring, onvold. arbeid	
	Groot	ziektes, plagen oogstschade		

- *Marktverstoring*: producenten van lokale, organische producten werken hard om een 'eerlijke' prijs voor hun producten te krijgen. Om te voorkomen dat we hun werk ondermijnen, willen we alternatieve bosproducten bieden (meerjarige, arbeidsextensieve gewassen) en samen zoeken naar mogelijkheden om deze toegankelijker te maken. Voor beheer en oogst van voedselbosgewassen maken we zo min mogelijk gebruik van traditionele vrijwilligers, maar experimenteren we met dynamische prijzen en nieuwe betalingsmethoden als Timebank.
- *Arbeid*: arbeid is duur in Nederland, terwijl een biodivers systeem veel handarbeid vergt. Deels pakken we dit op door slim te beplanten (bespaart ziektes en onderhoud), en door met technische universiteiten en scholen als het Stedelijk en ROC Mondriaan te werken aan passende machinerie. Behalve met Timebank, kunnen we ook experimenteren met nieuwe tools als oogstrobots.
- *Klimaatverandering, wisselende prijzen, pesten en ziektes*: door een zeer biodivers systeem op te zetten met verschillende microklimaten, en een zeer diep en breed wortelgestel, spreiden we de oogst en minimaliseren we de impact van droogte, pesten en ziektes. Als 1 soort uitvalt, hebben we nog een scala aan alternatieven over.
- *Vandalisme/onvakkundig oogsten* Door omwonenden te betrekken bij de aanleg van het voedselbuurtbos en hen een belang te geven in het voortbestaan van het bos, hopen we de kans op vandalisme te verkleinen. Investerings in educatie rondom oogstetiquette, moet ook schade door onvakkundig oogsten beperken.
- *Onvoldoende inkomsten*: mocht het voedselbuurtbos ook op termijn onvoldoende middelen opbrengen om haar eigen exploitatie te kunnen betalen, dan zal gezocht worden naar extra middelen (nieuwe partners) en waar nodig gekeken worden naar het minimaliseren van de kosten. Mocht dat onvoldoende blijken, dan kan het bos zich in 'slaapstand' blijven ontwikkelen. Naarmate het bos ouder en productiever wordt, kunnen de opties opnieuw bekeken worden.

Financieel Beleid

Het financieel beleid van het Voedselbuurtbos is gericht op het realiseren van de doelstellingen waarbij de financiën zodanig worden beheerd dat de continuïteit gewaarborgd blijft. De stichting heeft geen winstoogmerk (zie statuten, artikel 2.3).

Tussen 2021 en 2028 zullen de kosten van de ontwikkeling van het beoogde perceel naar verwachting gedekt worden uit onze eigen bijdrage, subsidies vanuit de overheid, externe fondsen, vrijwilligers en sponsors. Daarom gaan we uit van een gemixt model aan inkomsten, uit oogst, activiteiten en sponsors/subsidie. Naarmate de aanplant robuuster wordt en de oogst betrouwbaarder wordt, kunnen meer inkomsten worden gegenereerd uit culturele activiteiten, workshops etc.

Het financieel beheer bestaat uit 3 componenten:

- Het beheren van de financiële ruimte (op korte en lange termijn)
- het borgen van de financiële continuïteit (op lange termijn)
- Het managen van de financiële risico's

Verantwoordelijkheden en bevoegdheden (planning en control)

Verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn vastgesteld in de statuten van de Stichting Voedselbuurtbos. Het bestuur is verantwoordelijk voor de begroting, die vastgesteld wordt in overleg met de initiatiefnemers. Het bestuur geeft medewerkers een schriftelijke opdracht waarin hun taken vastgelegd worden, voorziet hen van de machtigingen en middelen om de beschreven taken uit te kunnen voeren, en controleert de resultaten. Uitgaven buiten hun vastgestelde budget zijn slechts toegestaan met schriftelijke instemming van de penningmeester.

Ieder kwartaal wordt door de penningmeester een financiële rapportage aan het bestuur en de coördinatoren verstrekt. Elke overschrijding van de begroting wordt voor de eerstvolgende bestuursvergadering door de penningmeester aan het bestuur gemeld. Aan het eind van het boekjaar wordt de balans en jaarrekening opgemaakt en door de accountant gecontroleerd. Eenmaal goedgekeurd, wordt deze op de website gepubliceerd.

Vermogen

Om de doelstelling van de stichting te verwezenlijken is vermogen nodig. De statuten bepalen dat dit verworven wordt door (artikel 3):

- a. opbrengsten uit de verkoop van oogst en voedselbos gerelateerde producten, curiosa en kennisproducten;
- b. opbrengsten van overige door de stichting georganiseerde workshops en activiteiten en verleende (ecosysteem)diensten;
- c. subsidies en/of andersoortige (overheids)bijdragen;
- d. opbrengsten vanuit sponsoring;
- e. giften en donaties en hetgeen verkregen wordt door erfstellingen of legaten, waarbij erfstellingen slechts kunnen worden aanvaard onder het voorrecht van boedelbeschrijving;
- f. alle andere wettige baten.

De stichting houdt niet meer vermogen aan dan nodig is voor continuïteit van de werkzaamheden ten behoeve van de doelstelling. Ook de kosten van verwerving van gelden en de beheerskosten van de stichting zullen in redelijke verhouding staan tot de bestedingen ten behoeve van het doel van de stichting.

Bestedingen

Het vermogen wordt geheel ten doel gesteld van het bereiken van de doelstellingen, zoals geformuleerd in de statuten en toegelicht in dit beleidsplan. Om de duurzaamheid van het voedselbuurtbos ook in tijden van klimaatadaptatie te kunnen garanderen, wordt in de jaren na aanplant gestreefd naar voldoende reserves om de beplanting tenminste 4 jaar te kunnen beheren, (waar nodig) te vervangen en (waar nodig) te bewateren.

Bijlage A Onderzoeksmethodes

D.m.v. buurtonderzoek en veldtellingen zijn de nodige nulmetingen opgesteld. Hiervoor werd ondermeer samengewerkt met studenten van de Haagse Hogeschool, de HAS Green Academy en de Greendeal Voedselbossen. Onderzoekers zullen gevraagd worden hun methodes zo op te stellen dat die in de loop der jaren door anderen herhaald kunnen worden. Zo ontstaat een longitudinale dataset, die we met andere (kennis)instellingen en initiatieven kunnen delen (open data).

Hoewel er inmiddels redelijk veel informatie aanwezig is over ziekteresistente, productie en teeltmethodes van individuele gewassen en specifieke relaties tussen verschillende onderdelen binnen het ecosysteem waarin ze leven, zijn voedselbossen zo complex dat het momenteel lastig is de werking van deze relaties te vertalen naar concrete voorspellingen op systeemniveau. Analyse van deze data en vergelijking met andere bronnen (deels d.m.v. machine learning), verschaft niet alleen inzicht in de werking, de waarde en de potentie van voedselbuurtbos GeuzeGroen, maar ook in de mogelijkheden om effectieve werkwijze/combinaties op andere locaties uit te testen, zowel in de omringende steden, als in naburige boerderijen, kassen en landerijen. Hiervoor hopen we samen te werken met instituten als de universiteit Leiden (Centrum voor Milieukunde, Naturalis), de universiteit Wageningen, het Wellant College en collega-initiatieven als de WAR in Amersfoort en The New Farm in Den Haag. Data zal deels tot stand komen door het werk van burgerwetenschappers en data harvesting. De weging en selectie hiervan zal een essentieel onderdeel van het onderzoekstraject uitmaken.

Verbanden testen: learning by doing

Zodra de eerste resultaten van het voedselbuurtbos binnenkomen, kunnen we gaan kijken of de verbanden die we verwachten, zich daadwerkelijk manifesteren in de Nieuwe Driemanspolder. Waar verbanden bevestigd worden, kunnen we deze in samenwerking met boeren en andere initiatieven in de regio, gaan testen op andere locaties.

BIJLAGE B voorbeeld operationaliserende SMARTDOELEN

Initiatiefnemers zullen i.o.m. kennisbieders en -vragers onderzoeksdoelen selecteren. Hierbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande meetmethodes.

Onderstaande doelen betreffen voorbeelden van mogelijke indicatoren. De lijst is nader in te vullen en te operationaliseren a.d.h.v. eerder onderzoek.

Doel	2021	2026	2031
Biodiversiteit:			
- Aantal soorten planten/dieren	....	....	....
- Habitat bedreigde soorten	....	....	....
- Habitat iconsoorten Zuid Holland	....	....	....
Veiligheid directe omgeving:			
- Criminaliteit	....	....	....
- Ongelukken	....	....	....
- Impact klimaatoverlast, E/jr	....	....	....
- Impact klimaatoverlast, p/jr	....	....	....
Gezondheid:			
- Buitenlucht ouderen, u. p/w	....	....	....
- Buitenlucht jongeren, u. p/w	....	....	....
- Tuinierders, u. p/w	....	....	....
- Overig, u. p/w	....	....	....
- Diabetes, Type II	....	....	....
- Obesitas	....	....	....
- Depressie	....	....	....
- Consumptie noten	....	....	....
- Consumptie (klein)fruit	....	....	....
- Consumptie kruiden	....	....	....
- Consumptie groenten	....	....	....
- Consumptie schimmels	....	....	....
Zelfredzaamheid:			
- Survivaldiploma's, jongeren	....	....	....
- Survivaldiploma's, volwassenen	....	....	....
- Deelnemers buurtnetwerk	....	....	....
Sociale participatie:			
- Aantal bekenden per deelnemer	....	....	....
- Deelname vrijwilligersactiviteiten	....	....	....
- Deelname urenbank	....	....	....
- Mantelzorg	....	....	....
Kennis en educatie:			
- Studenten	....	....	....
- Burgerwetenschappers	....	....	....
- Betrokken onderwijsinstellingen	....	....	....
- Veldtellingen	....	....	....
- Data entries	....	....	....
- Workshops	....	....	....
- Pilots derde partijen	....	....	....